

Yayın ilkeleri, izinler ve abonelik hakkında ayrıntılı bilgi:

E-mail: bilgi@uidergisi.com

Web: www.uidergisi.com

Uluslararası İlişkilerde Analiz Düzeyi Meselesi

J. David Singer

Bu makaleye atıf için: Singer, J. David, “Uluslararası İlişkilerde Analiz Düzeyi Meselesi”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 3, Sayı 11 (Güz 2006), s. 3-24.

Bu makalenin tüm hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği'ne aittir. Önceden yazılı izin alınmadan hiç bir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

Aksi belirtilmediği sürece *Uluslararası İlişkiler*'de yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği | Uluslararası İlişkiler Dergisi

Söğütözü Cad. No. 43, TOBB-ETÜ Binası, Oda No. 364, 06560 Söğütözü | ANKARA

Tel: (312) 2924108 | Faks: (312) 2924325 | Web: www.uidergisi.com | E- Posta: bilgi@uidergisi.com

Uluslararası İlişkilerde Analiz Düzeyi Meselesi*

J. David SINGER

ÖZET

Her bilimsel çalışmada, üzerinde çalışılan konuyu sistemli bir şekilde analiz etmek için sınıflandırma ve düzenleme konusunda çeşitli yöntemler mevcuttur. Gerek fiziksel gerekse sosyal bilimlerde olsun, gözlemci parça ya da bütün, bileşenler ya da sistem üzerinde odaklanmayı seçebilir. Sosyal bilimlerin pek çoğunda çeşitli olası analiz düzeylerinin olumlu ve olumsuz yanları yoğun bir şekilde tartışılırken, yeni ortaya çıkmakta olan disiplinimizdeki öğrenciler arasında bu konu pek gündeme gelmemektedir. Bu sükûnet bazıları tarafından konunun alanımız ile ilgili olmadığını gösteren bir işaret olarak görülebilir. Ancak bu yazar sessizliği şüpheyle algılamaktadır. Yazar konunun disipliniyle ilgili olduğuna ikna olmuştur ve bu konuya bir çözüm getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu makalenin amacı, bu konuyu gündeme getirmek, alternatifleri ortaya koymak ve yaygın olarak kullanılan iki analiz düzeyinin teorik çıkarımlarını ve sonuçlarını incelemektir: Uluslararası sistem ve ulusal alt-sistemler.

Anahtar Kelimeler: Analiz Düzeyi, Uluslararası İlişkiler, Uluslararası Sistem, Ulusal Devlet, Dış Politika

The Level-of-Analysis Problem in International Relations

ABSTRACT

In any area of scholarly inquiry, there are always several ways in which the phenomena under study may be sorted and arranged for purposes of systemic analysis. Whether in the physical or social sciences, the observer may choose to focus upon the parts or upon the whole, upon the components or upon the system. But whereas the pros and cons of the various possible levels of analysis have been debated exhaustively in many of the social sciences, the issue has scarcely been raised among the students of our emerging discipline. Such tranquillity may be seen by some as a reassuring indication that the issue is not germane to our field, and by others as evidence that it has already been resolved, but this writer perceives the quietude with a measure of concern. He is quite persuaded of its relevance and certain that it has yet to be resolved. It is the purpose of this paper to raise the issue, articulate the alternatives, and examine the theoretical implications and consequences of two of the more widely employed levels of analysis: the international system and the national sub-systems.

Keywords: Level of Analysis, International Relations, International System, National State, Foreign Policy

---

* Orijinal başlığı "The Level of Analysis Problem in International Relations" olan bu makale, Klaus Knorr ve Sidney Verba (der.), *Theoretical Essays*, New Jersey, Princeton University Press, 1961 içinde yayınlanmıştır. Makalenin Türkçe'ye çevrilmesine izin veren Princeton University Press'e teşekkür ederiz. Makalenin İngilizce'den Türkçe'ye tercümesi Dilek Karakaya ve Birgül Demirtaş-Coşkun tarafından yapılmıştır. Makaleye orijinal metinde olmayan kısa özet, anahtar kelimeler, kaynakça eklenmiş ve makalenin sonuna geniş İngilizce özet konmuştur.

Herhangi bir bilimsel araştırma alanında, her zaman inceleme altındaki olayın sistemik analiz amaçları için sınıflandırılacağı ve düzenlenebileceği çeşitli yollar vardır. Fiziki ya da sosyal bilimlerde gözlemci parçaya ya da bütüne, bileşenlere ya da sisteme odaklanmayı seçebilir. Örneğin, gözlemci çiçekler ya da bahçe; kayalar ya da taş ocağı; ağaçlar ya da orman; evler ya da mahalle; arabalar ya da trafik sıkışıklığı; suçlular ya da çete; milletvekilleri ya da yasama organı arasında bir seçim yapabilir.¹ Gözlemcinin mikro ya da makro analiz düzeyini seçmesi görünürde sadece bir metodolojik ya da kavramsal uygunluk sorunudur. Ancak bu seçimi yapmak zordur ve bu, sözkonusu disiplinde temel mesele haline gelebilir. Bu analiz düzeyi kararlarının karışıklığı ve önemi, sadece birkaç tanesini belirtmek gerekirse, sosyal psikoloji ve sosyoloji; birey merkezli ve kültür merkezli antropoloji ya da mikro ve makro iktisat arasında uzun süredir devam eden tartışmalar tarafından ortaya koyulmuştur. Genel sistem teorisinin dilinde, gözlemci her zaman bir sistem, bunun alt sistemleri ve her birinin çevresi ile karşı karşıya kalmaktadır. Gözlemci herhangi bir olaylar grubunu, en küçük organizmadan evrenin kendisine kadar olan sahada kendi sistemi olarak seçerken, bu seçim sadece bir kapris ya da fantezi; huy ya da alışkanlıkların bir işlevi olmamaktadır.² Sorumlu bir bilim insanı, mevcut alternatiflerden, göreceli faydayı - kavramsal ve metodolojik olarak - değerlendirmeye ve sonunda seçilen analiz düzeyinin çeşitli sonuçlarına değer biçmeye hazır olmalıdır. Uluslararası ilişkilerde de durum aynıdır.

Ancak çeşitli muhtemel analiz düzeylerinin avantaj ve dezavantajları birçok sosyal bilimde yoğun bir şekilde tartışılırken, konu oluşmakta olan disiplinimizin öğrencileri arasında sınırlı olarak değer görmüştür.³ Bu sükûnet bazıları tarafından konunun alanımız ile ilgili olmadığını gösteren bir işaret olarak görülebilir. Ancak bu yazar sessizliği şüpheyle algılamaktadır. Yazar konunun disiplinle ilgili olduğuna ikna olmuştur

¹ Kurt Lewin'in sosyal bilimlere klasik katkısında gözlemlediği gibi: "herhangi bir bilimde başarılı bir gözlemin ön şartı belirli bir zamanda ne büyüklükte bir birimin gözleneceğinin kesin anlaşılmasıdır", *Field Theory in Social Science*, New York, 1951, s. 157.

² Genel sistem yaklaşımında taksonomik ve tanımsal problemler üzerine faydalı bir giriş yazısı için bkz. Ludwig von Bertalanffy, "General System Theory" ve Kenneth Boulding, "General System Theory: The Skeleton of Science", Society for the Advancement of General System Theory, *General Systems* içinde, Ann Arbor, Minch, 1956, I, I. Bölüm.

³ Analiz düzeyinin sonuçlarının bazıları ile ilgilenme konusunda öncü bir çalışma için bkz. Kenneth N. Waltz, *Man, the State and War*, New York, 1959. Ancak Waltz kendisini, savaşın sebeplerini etkilediği ölçüde bu sonuçları incelemekle sınırlamıştır. Ayrıca, bu makalenin yazarının Waltz'la ilgili bir incelemesi için bkz. "International Conflict: Three Levels of Analysis", *World Politics*, XII, Nisan 1960, s. 453-61.

ve bu konuya bir çözüm bulunmak zorunda olduğuna emindir. Daha ziyade, konunun, sosyal bilimlerin sezgisel ve sanatsal gelenekleri içine dalmış olan ya da “uygulamalı” siyasetin ağına düşmüş biliminsanları tarafından ihmal edilmiş olduğu kabul edilmektedir. Kendi metinlerimizde ve başka yerlerde, o anın ihtiyaçlarına uygun şekilde; genel sistem, uluslararası kuruluşlar, bölgeler, koalisyonlar, ulus-dışı kurumlar, uluslar, iç baskı grupları, sosyal sınıflar, seçkinler ve bireyler üzerinde odaklanarak örgütsel karışıklığın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaktayız. Birçoklarımızın ulusu yerleşecek en konforlu yer olarak görmesine rağmen, biz eğilimimizi dengeli bir odak noktasında değerlendirmekte zayıf olan dikey eğilim için belirlemekteyiz.⁴ Bu ilgisizlik disiplinin göreceli olarak yeni olmasından veya ortaya çıktığı yer olan entelektüel geleceğin doğasından kaynaklanıyor olabilir. Yine de uluslar arasındaki ilişkilerin çalışma teorisinin gelişimini niteleyen genel tembellik içinde önemli bir değişken olarak bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, konuyu ortaya koymak, alternatifleri anlaşılır hale getirmek ve daha fazla kullanılan analiz düzeylerinden iki tanesinin teorik uygulanmasını ve bunun sonuçlarını incelemektir: uluslararası sistem ve ulusal alt-sistemler.

Analitik Bir Modelin Gereksinimleri

Analiz düzeyinin ya da modelimizde kullanılan metodun teorik sonuçlarının incelenmesinden önce, böyle bir modelin kullanılabilceği durumları ve bu kullanımların gereksinimlerini tartışmak faydalı olacaktır.

Açıkça, modelin, inceleme altındaki olayın doğruluğu yüksek oranda bir *tanımını* sunmasını talep edeceğiz. Bu nedenle tasarı, olayın mümkün olduğu kadar bütün ve bozulmamış bir resmini ortaya koymalıdır. Nesnel gerçeklik ile ilişkili olmalı ve ampirik referanslarımız ile mümkün olduğu kadar uyumlu olmalıdır. Karmaşık ve çok boyutlu yapısı olan bir olayın böyle kesin bir sunumunun yapılmasının çok zor olduğunu biliyoruz. Belki haritacılıktan faydalı bir örnek alınabilir. Dünya gezegeninin yakın olarak temsil ettiği elips şekli *biraz* bozulma olmadan bir haritanın iki boyutlu yüzeyine dönüştürülemez. Bu nedenle, Mercator projeksiyonu⁵ mesafeleri büyütür ve biz ekvator *dan* kuzeye

⁴ “Realizm” ile “idealizm” arasındaki tartışma sırasında dahi çeşitli analiz düzeylerinin analitik anlamları çok az bir ilgi görmüştür; daha ziyade vurgunun pragmatik siyasetin ve spekülatif metafiziğin iki uç noktasında olduğu görünmektedir.

⁵ Dünya üzerindeki bütün enlemlerin ekvator ile aynı uzunlukta olduğu dünya haritası türü, Kaynak: <http://www.zargan.com/goster.asp?DisplayLang=1&dil=2&sozcuk=Mercator> (Çevirmenin notu).

ya da güneye hareket ederken artan oranlarda yönü bozar. Öte yandan, kutup gnomonik projeksiyonu da aynı güçsüzlüğü biz ekvatora doğru hareket ederken yaşar. Bu nedenle hiçbirisi tam olarak kesin bir sonuç ortaya koyamaz, ancak herbiri gerçeklik için yeteri kadar doğrudur ve belli amaçlar için tamamen kullanışlıdır. Aynı tür tolerans uluslararası ilişkiler çalışmaları için herhangi bir analitik modeli değerlendirirken gereklidir. Eğer kesin doğruluğu feda etmek zorunda isek, problem, bozulmanın en az nerede işlevsel olmadığını ve doğruluğun nerede mutlaka gerekli olduğuna karar vermektir.

Bu kararlar, sonuç olarak, böyle herhangi bir modelin ikinci gereksiniminin bir fonksiyonudur - inceleme altındaki olaylar arasındaki ilişkileri *açıklayabilme* kapasitesi. Burada ilginç açıklamanın geçerliliğinde olduğu gibi tanımlamanın doğruluğu ile de çok fazla ilgili değildir. Bizim modelimiz tesadüfi ilişkileri öyle bir analiz etme kapasitesine sahip olmalıdır ki bu analiz sadece geçerli ve tam değil, aynı zamanda cimri (*parsimonious*) olmalıdır. Bu ikinci gereklilik genellikle gözden kaçırılmaktadır, yine de bunun anlamları bir araştırma stratejisi için önemsiz değildir.⁶ Burada teorinin öncelikli amacının açıklama olduğu ve tanımlayıcı ve açıklayıcı gereklilikler çatışma içindeyken temsille ilgili yanlışlıklar pahasına olsa dahi önceliğin ikinciye ait olduğu, belirtilmelidir.

Sonuç olarak, herhangi bir analitik modelin güvenilir *tahmin yürütme* sözü vermesini meşru olarak talep edebiliriz. Bu gerekliliği son olarak vurgulamada, üçü içinde bunun en çok talep edilen ya da en zor olduğu gibi bir anlam bulunmamaktadır. Aksi şekildeki yaygın inanca rağmen tahmin, bir kimsenin modelinden açıklama ve hatta tanımlamadan daha az şey talep etmektedir. Örneğin, uzman olmayan, ama bilgilendirilmiş olan bir kimse, yavaş giden bir arabanın gaz pedalının üstündeki baskıyı arttırmanın hızı arttıracağını, ayın bu gece dün geceden daha çok ya da daha az görünür olacağını, ya da normal bir insanın yaklaşan

⁶ Örneğin, Richard C. Snyder, H. W. Bruck, ve Burton Sapin tarafından *Decision -Making as an Approach to the Study of International Politics*'te (Princeton, N. J., 1954) karar alma modelinin bir eleştirisi vardır. Bu çalışmada, hiçbir araştırmacının modeldeki bütün değişkenlerle ilgilenemeyeceği ve yaşamı boyunca ancak çok az sayıda karşılaştırmalı çalışma yapabileceği belirtilmektedir. Bkz. Herbert McClosky, "Concerning Strategies for a Science of International Politics", *World Politics*, VIII, Ocak 1956, s. 281-95. Buna savunma olarak, daha sonraki durum analizi çalışmasında olduğu gibi, Snyder'in kategorilerinin ne kadar kolaylıkla daha kapsamlı hale getirildiği belirtilebilir. (aşağıdaki II. Nota bakınız). Belki de monografinin daha açıklayıcı eleştirisi McClosky'nin yorumudur: "Öneriye daha fazla teori eklenmediği ve değişkenler arasındaki ilişkiler daha somut olarak belirtilmediği sürece, mevcut durumda herhangi bir sınıflandırmada olduğu gibi kategorilerin toplamından başka bir şey kalmayacaktır." (s. 291)

bir rüzgâr ile karşılaştığında geri çekileceğini tahmin edebilir. Bu *tahminler* evrenin özellikle zarif veya karmaşık bir modelini gerektirmez, ancak bunların açıklanması birçoğumuzun aklımızda olandan çok daha fazlasını gerektirir. Aynı şekilde, büyük bir güvenlilikle tahmin edebiliriz ki herhangi bir ulus askeri bir saldırıya aynı şekilde cevap verecektir, ancak sürecin ve böyle bir cevaba sebep olan faktörlerin tanımlanması ve anlaşılması, faaliyetlerin kendilerinin büyük basitliğine rağmen, çok daha fazla güçtür.

Yeterli bir analitik modelin gereksinimlerini kısaca belirttikten sonra şimdi, analitik merkez seçiminin böyle bir modeli nasıl etkilediğine ve onun tanımlama, açıklama ve tahmin etme yeterliliği üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğuna bakabiliriz.

Analiz Düzeyi Olarak Uluslararası Sistem

Sistemsel analiz düzeyi ile başlarsak, bütün uluslararası sistemde kısmen bilindik ve çok umut verici bir odak noktası buluruz. İlk olarak, bu düzey ulaşılabilir en kapsamlı düzey olup, içinde ve çevresinde gerçekleşen bütün etkileşimleri çevreler. Sistem üzerinde odaklanmak, sistemin açığa vurduğu etkileşim örneklerini çalışma, koalisyonların oluşması ve dağılması gibi olaylar, özel güç biçimlerinin sıklıkları ve süreleri, kendi istikrarı içindeki değişiklikler, resmi siyasi kurumlardaki değişikliklere yanıt vermesi, bir toplumsal sistem olarak ortaya koyduğu normlar ve geleneksel inançlar hakkında genellemeler yapma imkânı verir. Başka bir deyişle, sistemsel analiz düzeyi ve sadece bu düzey, uluslararası ilişkileri bir bütün olarak incelememize ve bunu yaparken, ilgimiz daha aşağıya ya da daha özele kaydığında kaybolan kapsayıcılığı sağlamamıza izin verir. Sistemsel düzeyin, tanımlayıcı amaçlar için, hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. İlki kapsayıcılıktan, sonraki ise gerekli olan ayrıntıların yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Açıklayıcı yetenekte olduğu gibi, sistem merkezli model bazı önemli zorluklar ortaya çıkarmaktadır. İlk olarak, gözlemcinin sistemin, ulusal aktörler üzerindeki etkisini abartan bir pozisyonda olmasına neden olma eğilimi göstermektedir. Ters bir şekilde aktörlerin sistem üzerindeki etkisini yok saymaktadır. Bu elbette kaçınılmaz değildir. Bir kimse sistemi muhtemel şekilde, kendi dinamiği olan bir sosyo-politik birimden daha çok içinde dinamik devletlerin ilişkilerini gerçekleştirdiği pasif bir çevre olarak görebilir. Ancak, dikkatimizi beklenenden daha fazla bunun üzerinde yoğunlaştırmamız doğal bir eğilimdir. Böylelikle sistem merkezli modelde, daha çok ulusal özerklik ve seçim özgürlüğü anla-

mına gelen fikirlerden uzaklaşarak daha belirleyici bir yöne doğru hareket etme eğiliminde olmaktayız.

İkinci olarak, bu özel analiz düzeyi neredeyse kaçınılmaz bir şekilde, ulusal aktörlerimizin dış politikalarının işlevsel kurallarında büyük ölçüde tek örnekliliği gerçek olarak kabul etmeyi gerektirmektedir. Tanım gereği bütüne odaklandığımız zaman parçalarımızın davranışlarında farklılık için çok az müsamaha gösteririz. En ünlü teorisyenimizin - ve uluslararası sistem üzerine odaklanan çok az sayıdaki yazarlarımızdan bir tanesinin - “[bütün] devlet adamlarının güç şeklinde tanımlanan çıkar açısından düşünmesi ve davranmasını varsaymak” durumunda olması rastlantı değildir.⁷ Eğer bu basit düşünceli davranış dar anlamda ve tam olarak yorumlanırsa iktisadi ve cinsel insan için basit bir görüşümüz vardır ve eğer genişçe tanımlanırsa kendini tanımlamak ve kazanç maksimizasyonu hedefleyen insan modeline sahip psikologdan daha iyi durumda değiliz. Bütün bu büyük modeller, faydacı prensibe inananların zevk-acı (*pleasure-pain*) prensipleri gibi aynı tehlikeli zayıflıklardan değer kaybetmektedir. Bireylerin zevk ve acıdan ya da kazanç ve kayıptan ne anladıkları nasıl birbirlerinden farklıysa, ulusların ulusal çıkar ile neyi kastettikleri de büyük ölçüde birbirlerinden farklıdır. Sonuç olarak biz, geniş kategoriyi parçalamak ve yenilemek durumunda kalmaktayız. Bundan başka, Profesör Morgenthau kendisini daha da ileri gitmek zorunda bulmuş ve ulusal davranışlarda hem amaçların hem de ideolojik tercihlerin ilgisini reddetmiştir. Bu iki faktör, uluslararası sistemimizdeki çeşitli uluslar arasındaki farklılıkları belirlemenin uygun iki boyutunu temsil etmektedir. Farklı uluslar arasındaki iç ve dahili değişkenler ile ampirik olarak ilgilenmekten sakınan sistem merkezli yaklaşım bir çeşit “kara kutu” ya da “bilardo topu” kavramını oluşturmaya eğilim göstermektedir.⁸ Uluslar arasındaki

⁷ Hans Morgenthau, *Politics Among Nations*, 3. baskı, New York, 1960, s. 5-7. Şurası açık ki, Morgenthau'nun modeli, ulusların ayrıştırılmasında güç kullanımını bir boyut olarak dışlamamaktadır.

⁸ “Kara kutu figürü gözlemcinin birey içinde olup bitenleri görmezden geldiği ve uyarıcılar ve cevaplar üzerinde yoğunlaştığı S-R psikolojisinin daha basit versiyonlarından gelmektedir. Ampirik olarak doğrulanabilirlermiş gibi görülürler; öte yandan, kavrama, algılama ve diğer zihinsel süreçler, bu araya giren değişkenlere dayanarak büyük bir güvenle bireye atfedilmek zorundadır. “Bilardo topu” figürü benzer bir çağrışım yapmaktadır ve en iyi Arnold Wolfers tarafından kullanılmaktadır: Arnold Wolfers, “The Actors in International Politics”, William T. R. Fox (der.), *Theoretical Aspects of International Relations*, Notre Dame, Ind., 1959, s. 83-106. Ayrıca, bu bağlamda bkz. Richard C. Snyder, “International Relations Theory—Continued”, *World Politics*, XIII, Ocak 1961, s. 300-12 ve J. David Singer, “Theorizing About Theory in International Politics”, *Journal of Conflict Resolution*, IV, Aralık 1960, s. 431-42. Her ikisi de tilki antolojisi ile ilgili inceleme yazılarıdır.

farklılıkları görmezden gelerek -ya da inkar ederek - ya da bu farklılıkları gözlemlemenin neredeyse imkansızlığını ortaya koyarak⁹ uluslararası sistemde uluslarımızın büyük ölçüde homojenleştirilmiş görüntüsü sonucuna ulaşılabilir. Ve bu durum, nedensel beyanatlar için yetersiz bir temel olsa da, karşılıklı ilişkiyi ifade eden beyanatlar için oldukça yeterli bir temel sağlayabilmektedir. Daha özel olarak, ulusu ve onun davranış kalıplarını etkileyen belirli güçler ya da uyarıcılar arasındaki ilişkileri gözlemlememize ve ölçmemize imkan vermektedir. Ulusun davranış kalıpları, bu uyarıcıların görünürdeki (*apparent*) sonucudur. Fakat "görünen" (*apparent*) kelimesindeki sınırlamalar vurgulanmalıdır. Belli bir uyarıcının sonucu olduğu düşünülen bir şey, sadece rastlantı ya da yapay olabilir. Nedensel bağlantıların temel unsurları araştırılana kadar - tüm-dengelim mantığı ne kadar ikna edici olursa olsun - sadece ilişkiler hakkında konuşulabilir, sonuç hakkında değil.

Buna ilave olarak, ulus-İçi gözlemin çok çeşitli tuzaklarından kaçınarak, tek başına yönetilebilir bir modele sahip olmaktayız. Bu model, aktörün davranışlarının altına inildiğinde ortaya çıkan metodolojik karmaşaya veya zorlu ampirisizme pek ihtiyaç duymamaktadır. Son olarak, giriş bölümünde daha önce önerildiği gibi, sistemik eğilim, tahmin yapmak için gerekli temeli sağlayacak kadar tatmin edici olmalıdır. Bu tahmin, sistemin özelliklerinin dışına taşabilir ve aktörlerin kendileriyle ilgili tahmin edici beyanatlar yapmaya çalışabilir. Bu da, aktörlerin, göreceli büyük ve genel kavramlar çerçevesinde karakterize edildiklerini ve davranışlarının tahmin edildiğini varsaymaktadır.

Bunlar, uluslararası sistem üzerinde bir bütün olarak odaklanan modelin belirli yansımalarından bazılarıdır. Şimdi iki merkezimizden daha bilindik olan ulus devletin kendisine dönelim.

Analiz Düzeyi Olarak Ulus Devlet

Bu çalışmada bahsedilecek olan diğer analiz düzeyi ulus devlettir - uluslararası ilişkilerde temel aktörümüz. Bu, Batılı öğrenciler arasında bariz bir şekilde geleneksel odak noktasıdır ve İngilizce eğitim yapılan kolejlerde ve üniversitelerde kullanılan ders kitaplarının neredeyse hepsine hakimdir.

---

⁹ Morgenthau, örneğin, nedenler için çalışmanın "beyhude" olduğunu, çünkü bunların "psikolojik verilerin en yanıltıcıları, bozulmuş ve aktörün ya da gözlemcinin alışkın olduğu çıkarlar ve duygular tarafından genelde tanımlanmanın ötesinde" olduğunu belirtmektedir.

Uluslararası sistemde aktörlerimiz arasında belirli ayrımlara olanak vermesi bu düzeyin en net avantajıdır. Ulusal aktörler ile büyük benzerlikler özelliğini gerektirmediği için gözlemciyi daha fazla ayrıntıyı incelemesi için cesaretlendirir. Böyle yoğun bir analizin olumlu sonuçları görmezden gelinemez, çünkü ancak aktörler derinlemesine incelendiği zaman onlarla ilgili geçerli karşılaştırmalı genellemelere varmak mümkündür. Sistem modeli, ulusal alt-sistemler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları bulmayı dışarıyorsa da; genellikle göreceli olarak ham boyutlar ve özellikler temelinde büyük karşılaştırmalar yapmaktadır. Diğer taraftan, ulus merkezli yaklaşımın karşılaştırmalı dış politika çalışmaları için karmaşık bir model oluşturacağına hiçbir garantisi yoktur. Belki, Haas ve Whiting'in çalışması istisna sayılmak şartıyla,¹⁰ temel metinlerimizden hiçbirisi ulusal davranışları tanımlamak ve açıklamak için davranışın karşılaştırmalı olarak analiz edilebileceği belirli değişkenlerin birçoğu açısından ciddi ve başarılı bir çaba gösterememiştir. Ancak, bu durum, kullanılan analiz düzeyinin değil, ama diğer sosyal bilimlerle genel yabancılığımızın ve birçok uluslararası ilişkiler uzmanının bir tecrübe sahibi olduğu karşılaştırmalı hükümet ve siyasetlerin yavaş gelişen durumunun bir işlevi gibi görülebilir.

Aktör olarak ulusu merkez almak, çoğu zaman sistemik merkezden kaynaklanan, yanlış homojenleşmeden kaçınma imkânı vermektedir. Bu ayrıca bizi alt-sistem aktörleri arasındaki farklılıkların önemli ölçüde abartılması gibi tam zıt bir bozulmaya götürebilir. Bu aşırılıklardan hiçbirisi dış politikaların gelişmiş bir karşılaştırmasının gelişimine uygun olmadığı ve bu tür bir karşılaştırmanın hem farklılık hem de benzerlik ile dengeli bir kaygı gerektirdiği açık iken, farklılaşmayı abartma eğilimine yenik düştüğümüz zaman tehlike çok büyük olmaktadır. Karşılaştırma ve benzeştirme sadece gözlemlenen benzerliklerden üretilmektedir.¹¹

Farklılıkları abartma baskısından kaynaklanan bir ilave sorumluluk Ptolemaik (*Ptolemaic*) sınırlılığın sorumluluğudur. Böylece, birçok ulus devlet arasındaki farklılıkları fazlaca vurgularken, gözlemci, erdem olarak algıladıklarını kendi ulusuna ve kötülük olarak algıladıklarını başkalarına, özellikle mevcut düşmanlarına atfetme eğilimindedir. Bu et-

¹⁰ Ernst B. Haas ve Allen S. Whiting, *Dynamics of International Relations*, New York, 1956.

¹¹ Farkları abartma eğiliminin genel bir sonucu, Waltz'un "ikinci imaj yanılgısı" (*second image fallacy*) dediği şeydir. Bu kavrama göre, bir ulusun dış politikasının barış ya da savaş yanlısı olması, o ülkenin iç ekonomik, siyasi veya sosyal özellikleriyle açıklanmaktadır. (op. cit., 4. ve 5. bölümler)

nik merkezilik, kesinlikle Amerika'da 1945'ten beri basılan temel uluslararası ilişkiler metinlerinin dikkatle okunması ile ortaya çıkan boş bir korkudur. Dünya sadece Amerikan ulusal çıkarları prizması açısından algılanmamakta ve ayrıca Sovyetler Birliği'ne aşırı derece (eğer kızgın olarak nitelenmeyecekse) ilgi gösterilmektedir. Bu tür "biz-onlar" yönlendirmesinin bilimsel yetersizlikleri üzerinde fazla durmanın anlamı yoktur. Ancak yine de bunlar ulusal aktör modelinin kullanılmasında potansiyel bir tehlike olarak bulunmaktadır.

Alt sistemi temel olarak almanın bir diğer önemli anlamı karar alma yaklaşımının herhangi faydalı uygulamasının sadece bu odaklanmanın özel çerçevesi içinde gerçekleşmesidir.¹² Elbette hepimize göre bu yaklaşımın uygulanamaması büyük bir kayıp değildir. Karar alma yaklaşımına yöneltilmiş eleştirileri ve birçoğumuzun bunu uygulamadaki başarısızlığını göz önüne alarak aslında hiçbir kaybın olmadığı sonucuna da ulaşılabilir. Ancak burada belirtilmesi gereken önemli nokta sistem merkezli modelin ayrıntılı ve karşılaştırmalı bir yaklaşım için uygun bir çerçeve sunmadığıdır. Karar verme yaklaşımını nasıl değerlendirsek değerlendirelim durum böyledir.

Ulusu analiz düzeyinin merkezi olarak seçmenin bir diğer ve belki daha zor algılanan anlamı bu düzeyin ulusal politikada hedefler, motivasyon ve amaçlar hakkında sorular ortaya çıkarmasıdır.¹³ Bunun Batı felsefi geleneğinin bir özelliği olmasına rağmen bireysel ya da toplu davranışları açıklama gereği ile karşılaştığımızda hedef amaçlayan yaklaşımın güçlü eğilimini biz de göstermekteyiz. Ulusal davranışın bir amaca yönelik olup olmadığı sorusu iki farklı (ancak her zaman birbirini dışlayıcı değil) boyutta tartışmayı gerektirir görünmektedir.

İlk olarak, daha belirgin olan konu, ulusu adına dış politika oluşturma ve gerçekleştirmede rol oynayan kişilerin bilinçli olarak daha somut hedefler için çalışıp çalışmadıkları meselesi vardır. Örneğin, bu

---

¹² Snyder'in bu konuyla ilgili çok iyi bilinen ve başarılı bir yorumu vardır: Snyder et al., op. cit. Snyder'in Edgar S. Furniss ile yazdığı kitapta bu modelin çoğundan faydalanılmıştır: *American Foreign Policy: Formulation, Principles and Programs*, New York, 1954. Snyder ve Glenn D. Paige'nin "The United States Decision to Resist Aggression in Korea: The Application of an Analytical Scheme", *Administrative Science Quarterly*, III, Aralık 1958, s. 341-78 çalışmasında daha özel bir uygulama bulunmaktadır. Bu yaklaşımla ilgilenenler için Paul Wasserman ve Fred S. Sialnder'in *Decision - Making: An Annotated Bibliography*, Ithaca, N.Y., 1958 eseri çok faydalıdır.

¹³ Eğer bu modelin karar alma versiyonu kullanılırsa mesele kaçınılmazdır. Motivasyon tartışmaları için bkz. Snyder, Bruck ve Sapin, op. cit., s. 92-117; 49 sayfadan 25'inin "The Major Determinants of Action" başlığı ile motivasyonlara ayrıldığına dikkat ediniz.

görevi yapan bireylerin belirli stratejileri takip ederek gerçekleştirmeyi umdukları bazı özel sonuçları öngördüklerini yalanlamak zor olacaktır. Bu anlamda, uluslar amaçsal davranışlar sergileyen hedef peşinde koşan organizmalar olarak nitelendirilebilir.

Ancak, bu amaçlılık, farklı bir şekilde değerlendirilebilir: Bunun, kişinin, kendisini fiziksel maddelerden ve aşağı seviyedeki hayvanlardan ayıran özellikleri araştırırken özgür irade doktrinine boş bir alışkanlığın mantığı ile yüklediği entelektüel yapı olup olmadığı sorulabilir. Ve bu bilinçli hedef amaçlayan davranışı bir birey olarak kendisine atfederek, bu kişinin sonra bu atfı üyesi olduğu sosyal kuruluşlara yöneltmeye devam etmesi tartışılabilir. Kişinin ve içinde yaşadığı toplumun kendi seçtiği amaçlar için mi yoksa öncelikli olarak kendi kontrolleri ötesinde olan kuvvetler tarafından empoze edilen hedefler için mi çalıştığı sorusu karşımıza çıkmaktadır.¹⁴ Bu çelişki şu şekilde de ifade edilebilir: Biz, insanların ve ulusların uğrunda çaba gösterdikleri amaçlarla mı ilgileniyoruz yoksa geçmişteki ve mevcut sosyal ve fiziksel çevrelerinin özelliklerinin neden olduğu amaçlar mı daha çok dikkatimizi çekiyor? Açıkçası, "gayeler", "amaçlar" ve "maksatlar" kavramlarını iki farklı şekilde kullanıyoruz; bir tanesi bilinçli olarak benimsenen ve az çok rasyonel bir şekilde takip edilen şey, diğeri ise aktörlerin çok az bilgisi olduğu fakat bir şekilde yönlendirilmiş oldukları şeydir.

Esas olarak özel bir durum olan özgür iradeye karşı determinizm tartışmasında orta yol bir tutum alarak, uluslar hakkında az bilgi sahibi oldukları ve üzerinde daha az kontrol sahibi oldukları sonuçlara doğru ilerledikleri sonucuna ulaşılabilir. Ancak bununla birlikte belli sonuçları tercih ederler ve dolayısıyla seçerler ve bunları bilinçli bir şekilde stratejiler seçerek gerçekleştirmeye çalışırlar.

Ayrıca ulus merkezli modeli kullandığımızda amaca ulaşmaya çalışma probleminin içinde, belirli ulusların nasıl ve neden belirli tür hedeflerin peşinde koştukları sorusu bulunmaktadır. Bu soru sistem merkezli modelde ihmal edilebilirken ya da bütün ulusal aktörlere aynı amaçlar atfedilerek çözülürken; ulusu aktör olarak seçen yaklaşım, seçilen ulusal hedeflerin, sürece etki eden iç ve dış faktörlerin ve bunların

¹⁴ Talcott Parsons, *The Structure of Social Action*, 2. baskı, Glencoe, III, 1949'da özellikle Durkheim ve Weber analizlerinde teolojik soruların çok önerici ancak soyut olan tanımlamaları vardır. Parsons için bir davranış, diğer anlamlarının yanında şu anlama da gelmektedir: "hareket sürecinin yönlendiği gelecekteki bir durum". Ayrıca şu yorumu yapmaktadır: "bu anlamda ve sadece bu anlamda hareket şeması niteliği gereği teleolojiktir." (s. 44)

ortaya çıktığı kurumsal çerçevenin araştırılmasını gerektirir. Çalışmalarımızın çoğunda ulus merkezli model için güçlü isteğe rağmen, bu süreçlerin ampirik ya da hatta tümdengelim analizlerinin gerçekten az olduğu vurgulanmalıdır.¹⁵ Tekrar belirtmek gerekirse, bu boşluklar uluslararası ilişkiler uzmanlarının geleneksel olarak aldıkları eğitimin metodolojik ve kavramsal eksikliğine bağlanabilir.¹⁶ Ancak herhangi bir olayda amaçlar ve motivasyonlar hem bağımsız hem bağımlı değişkenlerdir ve eğer bir ulusun dış politikasını açıklamaya niyet edersek, sadece bu amaçların gerçek olduğunu kabul etmek için sonuca varamayız, bir adım geriye gitmek zorunda kalır ve bunların başlangıcını ve ulusların davranışlarında görünen çok önemli değişkenler haline geldikleri süreci araştırmak durumunda kalırız.

Aktör olarak ulus modelini seçmemizde hâlâ başka bir çelişki daha vardır ve bu olaybilim meselesi (*phenomenological issue*) ile ilgilidir: Aktörümüzün davranışını iddia edilen şekilde etkileyen nesnel faktörler açısından mı yoksa aktörün bu “nesnel faktör” algılaması açısından mı incelemekteyiz? Bu iki yaklaşım birbirini tamamen dışlayıcı olmamasına rağmen, çok farklı ve birbirine zıt varsayımlardan ilerler ve farklı ulusal davranış modelleri üretirler.¹⁷

Bu varsayımlardan ilki geniş bir soru olan sosyal nedensellikle ilgilidir. Bir görüşe göre, bireyler ve gruplar; fiziki çevre gerçeklerine, diğer bireylerin veya grupların davranışlarına veya gücüne ve benzer “nesnel” ve “gerçek” güçlere veya uyarıcılara yarı deterministik bir şekilde cevap vermektedir.

¹⁵ İstisnalar arasında şunlar bulunmaktadır: Haas ve Whiting, op. cit., 2 ve 3. bölümler ve Roy C. Macridis (der.). *Foreign Policy in World Politics*, Englewood Cliffs, N.J., 1958 içinde bazı bölümler, özellikle Karl Deutsch ve Lewis Edinger'in Batı Almanya üzerine çalışması.

¹⁶ 1934 gibi erken bir tarihte Edith E. Ware şunu belirtmiştir: "... uluslararası ilişkiler alanı, artık sadece siyaset bilimi ya da hukukun bir konusu değildir, ekonomi, tarih, sosyoloji, coğrafya - tüm sosyal bilimler - ...uluslararası sistemin anlaşılmasına katkıda bulunmaya davet edilmektedir." Bkz. *The Study of International Relations in the United States*, New York, 1934, s. 172. Çağdaş bazı öneriler için bkz. Karl Deutsch, "The Place of Behavioral Sciences in Graduate Training in International Relations", *Behavioral Science*, III, Temmuz 1958, s. 278-84 ve J. David Singer, "The Relevance of Behavioral Sciences to the Study of International Relations", *Ibid.*, VI, Ekim 1961, s. 324-35.

¹⁷ Olaysal felsefenin babası olarak genelde Edmund Husserl bilinir (1859- 1938). Şu kitabın yazarıdır: *Ideas: General Introduction to Pure Phenomenology*, New York, 1931, çev. W.R. Boyce Gibson. Orijinali 1913 yılında *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und Phänomenologischen Philosophie* adı altında basılmıştır. Bu yaklaşımın sosyal psikolojide uygulanması Koffka ve Lewin aracılığı ile olmuştur.

Karşıt bir görüş, bireylerin ve grupların davranışlarında böyle nesnel kuvvetler tarafından etkilenmediklerini, ancak bu kuvvetlerin algılandığı ve değerlendirildiği biçimlerden – bu algılamalar ne kadar bozulmuş ya da eksik olursa olsun - etkilendiğini savunmaktadır. Bu görüşün savunucularına göre, tek gerçeklik olaysaldır (*phenomenal*) – yani insan duyularıyla algılanandır; algılanmayan kuvvetler aktör için var olmamakta ve var olanlar da algılandıkları şekilde var olmaktadır. Bir kişinin, bir grubun ya da ulusun iklim, mesafe ya da komşusunun fiziksel gücü gibi, sadece tanındığı ve onaylandığı kadar, kuvvetler tarafından etkilenmesi durumunun kabul edilmesinin zor olmasına rağmen, algılamaların, bu tür kuvvetlere nasıl cevap verileceğini kesinlikle etkileyeceği kabul edilmelidir. Sıklıkla vurgulandığı gibi, bir kişi onuncu kat penceresinden atlarsa, yerçekimi kuvvetini nasıl algılasa algılasın, zemine düşecektir. Ancak diğer taraftan bu tür algı ilk aşamada pence-reden atlayıp atlamama kararı almasında temel faktördür.¹⁸ Buradaki nokta, nedenselliğin olaysal görüşünü benimsersek, olaysal modeli açıklayıcı amaçlarla kullanma eğilimini gösterecek oluşumuzdur.

Bir kişinin olaysal yaklaşıma yönelik eğilimine dayanan ikinci varsayım daha sınırlıdır ve öncelikli olarak metodolojiktir. Böylelikle, eğer ulus üzerinde etkili olan dış güçlerle ulusun genel dış politika davranışı arasındaki bağlantı ihmal edilecek olursa, belirli bir uluslararası durumda ulusal davranışın tanımlanmasının eksik olacağı öne sürülebilir. Hatta eğer ilgimiz “ne oluyor”un basit tanımından açıklamalar alanına geçerse, bu, kavramaya ilişkin ve algısal bağların atlanmasının ontolojik bir felaket olacağı düşünülebilir. Dış şartların ve faktörlerin bir politika kararına yansıtılmasını sağlayan medya görmezden gelinirse, bir ulusun politikalarının sebeplerinden bahsedilebilir mi? Uluslararası sistemdeki her çeşit güçle ulusların davranışları arasındaki ilişkiyi gözlemleyebiliriz, ancak nedensel zincirle ilgili ampirik bir araştırma yoksa bunların nedensel ilişkisi mutlaka tümdengelimde ve farazi olarak kalmalıdır. Bu nedenle, olaysal olmayan bir modelin eksik tanımıyla tatmin olsak bile, eğer açıklama yapmak konusunda ilerleme sağlamak istiyorsak bu yolda ilerlemek durumundayız.

¹⁸ Bu mesele zaman zaman bütün sosyal bilimlerde ortaya çıkar. Ancak bunun mevcut problem açısından mükemmel bir tartışması için bkz. Harold ve Margaret Sprout, *Man-Milieu Relationship Hypotheses in the Context of International Politics*, Princeton University, Center of International Studies, 1956, s. 63-71.

Karşıt görüş, yukarıdaki düşüncenin sosyal bilimlerde açıklamanın doğasının yanlış anlaşılmasından kaynaklandığını savunmaktadır. Uluşun ya da herhangi bir başka insan grubunun davranışlarının açıklanması için kesinlikle bütün algılamalar ve gönderme ya da uyarıcı ve cevap ya da girdi ve çıktı arasındaki sonucun izlenmesine gerek yoktur. Ayrıca ampirik gözlemin – ki çok sayıda hata barındırmaktadır – bilgili tümdengelimden, çıkarsamadan ve benzetmeden daha iyi bir açıklama şekli olduğunu kim söyleyebilecektir? Tutarlı bir teorik modelden mantıklı bir şekilde oluşturulan bir açıklama; yanıltıcı ve nadir bulunan bilgilere dayanan, birçoğu siyaset bilimine ve tarihe yabancı teknikler ve kavramlarla analiz edilmeye karşı dayanıksız olan verilere dayanan açıklama kadar güvenilir değil midir?

Bu durum sonuç olarak olaysal meselede bir kimsenin duruşuna uygun olan üçüncü önermeyi ortaya çıkarır: Karar alıcıların olaysal alanının boyutları ve özellikleri ampirik olarak ayırt edilebilir mi? Ya da, daha doğru olarak, ulusun dış politikasının açıklanmasında, bu kişilerin algılanmalarının ve inançların çok önemli değişkenler olduğuna ikna edilirse dahi, bunlar doğru ve sistemsal bir şekilde gözlenebilir mi?¹⁹ Ayrıca, olaysal modelle bu tür değişkenlerin sınıflandırılmasının ve tanımlanmasının ötesine gitmekle ve bunların ortaya çıktığı karmaşık ilişkiler ağının içine çekilmekle yükümlü değil miyiz? Eğer bu olaysal değişkenlerin sistematik bir şekilde gözlemlenebilir ve açıklanabilir olduğuna, uluslararası sistemde bir ulusun davranışlarını açıklamamıza uygun olduğuna inanırsak olaysal yaklaşımı benimsemek için daha çok eğilim ortaya çıkar. Eğer inanmazsak ya da bu tür verileri toplamanın etkin ve ekonomik olmadığına ikna olursak, bundan uzak durmak yönünde eğilim gösteririz.

Olaysal meselede dördüncü konu, uluslararası ilişkilerde aktör olarak ulusun tam da doğası ile ilgilidir. Çalıştığımız kimdir ya da nedir? İyi tanımlanmış sınırlar ile ayrı bir sosyal varlık – kendi içinde bir birlik midir? Ya da bireylerin, kurumların, geleneklerin ve prosedürlerin bir toplamı mıdır? Şu açıktır ki, ulus ya da devleti bütünsel bir sosyal birim olarak görenler, eğer özellikle soyutlukları somutlaştırma eğilimindedirler ise olaysal yaklaşımı pek de yararlı bulmazlar. Bu tür soyutlamaların

---

¹⁹ Tanımı gereği olaysal yaklaşımın bir şeklini kullanmak zorunda gözüken karar alma yaklaşımına yönelik bir başka eleştiri de budur. İnsan algılamasıyla ilgili faktörlerin kapsamlı bir incelemesi için bkz. Karl Zener et al. (der.), "Inter-Relationships Between Perception and Personality: A Symposium", *Journal of Personality*, XVIII, 1949, s. 1-266.

algılama, kavrama ya da sezme eksikliği vardır. (Tabii soyut nesne somutlaştırılırken; irade, akıl veya kişilik gibi insani özellikler atfedilecek ve devredilecek kadar ileri gidilmezse.) Diğer yandan, eğer ulus ya da devlet kurumsal bir çerçevede hareket eden bireyler grubu olarak görülürse, karar alma sürecine katılan bu bireylerin olaysal alanına odaklanmak gayet mantıklı olmaktadır. Başka bir deyişle; *insanlar* tecrübe etme, hayal etme ve ümit etme yeteneğine sahipken; kurumsal soyutlamalar mecazi anlam dışında bu yeteneklere sahip değildir. Bu nedenle, eğer aktörümüz olaysal alana dahi sahip olamıyorsa, olaysal yaklaşımı kullanmanın çok az anlamı olacaktır.²⁰

Bunlar sonuç olarak olaysal meseleyle ilgili sorulardan bazılarıdır. Aktörün bilinçli olduğuna inanmaksızın sosyal kuvvetlerin etkin olduğunu düşünen, açıklamanın rastlantısal zincirde bütün adımları içermeye ihtiyacı olmadığına inanan, olaysal verileri toplamanın gerçekleştirilebilirliğinden kuşku duyan ya da birey üyelerinden ayrı olarak ulusu ayrı bir birim olarak tasavvur eden bazılarımız olaysal yaklaşımı reddetme eğilimi gösterecektir.²¹ Mantıklı olarak, sadece yukarıdaki dört varsayımın herbirine katılmayanlar, bu yaklaşımı uygulamak *zorunda kalacaktır*. Varsayımlardan herhangi birini kabul etmemek, böyle yapmaya *yeterli* zemini oluşturabilecektir.

Yukarıda anlatılanlar ikinci modelimizin uygulanmasından kaynaklanan önemli özellikleri ve etkileyici problemleri temsil etmektedir. Bu alt-sistemsel odaklanmanın tahmin gücü sistemsel odaklanmanınkinden daha iyi görünmemesine rağmen, alt-sistem üzerine yoğunlaşmak uluslararası ilişkilerin daha zengin bir tanımını ve daha tatmin edici (ampiristlerin bakış açısına göre) bir açıklamasını verecek gibi gözükmektedir. Ancak, tanımsal ve açıklayıcı avantajlara sadece büyük metodolojik karışıklık pahasına ulaşılabilir.

Sonuç

Bu muhtemel iki analiz düzeyinin tanımlayıcı, açıklayıcı ve tahmin edici yeterliliklerinin bazılarını tartışmış olarak şimdi bu iki düzeyin göreceli olarak faydasını değerlendirmek ve uluslararası ilişkiler çalışmaları

²⁰ Bu meselelerin birçoğu devam eden "metodolojik bireycilik" tartışmalarından kaynaklanır. İkna edici bir şekilde şu çalışmada ele alınmıştır: Ernest Nagel, *The Structure of Science*, New York, 1961, s. 535-46.

²¹ Parantez içinde belirtmek gerekirse, bu spesifik görüşleri benimseyenler, ilk aşamada ulusal ya da alt-sistemsel modeli benimsemeye daha az meyilli olacaktır.

rının teorik gelişimine beklenen katkıları gibi bazı genel yargılara ulaşmaya çalışmak faydalı olacaktır.

Tanım gereği, sistemsel düzeyin, ulusal ya da alt-sistemsel düzeyden daha kapsamlı ve uluslararası ilişkilerin bütün bir resmini ortaya koyduğu sonucuna varmaktayız. Diğer taraftan, daha düşük analiz düzeyi tarafından üretilen atomize olmuş ve daha az tutarlı olan görüntü, daha zengin ayrıntıları, daha fazla derinliği ve daha yoğun tasviri ile biraz da olsa dengelenmektedir.²² Açıklamalar açısından, alt-sistemsel ya da aktör merkezli düzeyin dış politikaların yapıldığı sürecin daha titiz bir şekilde araştırılmasına olanak verdiği için büyük ölçüde daha verimli olduğuna şüphe yoktur. Burada sistemsel düzey tarafından koyulan sınırların ötesine gitme ve ilişkiyi, daha önemli olan nedensellikte değiştirme olanağı bulunmaktadır. Ve tahmin yürütme açısından, her iki yöntem de benzer derecede imkân sağlıyor görünmektedir. Burada mesele, neyi tahmin etmeye çalıştığımızla ilgilidir. Bu nedenle karar alıcı, x ya da y ulusunun kendi ulusunun tasarladığı hareketlere cevap verme yolu hakkında tahminlerde bulunmaya eğilim gösterirken, biliminsanları bir grup ulusun davranışları veya sistemin kendisiyle ilgili genel tahminlerde bulunmayı tercih edebileceklerdir.

Bu sonuç, iki modelden birini ya da diğerini ön plana mı çıkartmaktadır? Böyle olmadığı görünmektedir. Çok farklı nedenlerden dolayı, biliminsanları belirli bir zamanda bir düzeye ya da diğerine ilgi gösterebilir ve şüphesiz araştırmasının ihtiyaçlarına göre düzeyi değiştirebilir. Bu nedenle problem, bütün disiplin için hangisinin daha değerli olduğuna karar vermek ve ulaşılan sonucun bugünden sonsuza kadar sabit kalmasını talep etmek değildir.²³ Esas olarak bunun en başta kavramsal bir mesele olduğu ve bir araştırmaya başlamadan geçici olarak çözümlenmesi gereken bir konu olduğu anlaşılmalıdır. Ve çok kullanılan merkezlerden sadece iki tanesini incelediğimiz vurgulanmalı ve da-

²² Teoriye yönelik daha güncel ve provokatif çabaların iki tanesi Morton A. Kaplan, *System and Process in International Politics*, New York, 1957 ve George Liska, *International Equilibrium*, Cambridge, Mass., 1957) ile ilgilenen bir inceleme yazısında Charles P. Kindleberger daha düşük olan alt-sistemsel analiz düzeyinin lehine bir ilave yapmıştır- eğer tamamen ikna edici olmasa bile- : "Etkileşen her şey ile bütün sistem sonsuz derecede karmaşıktır. Bir kimse akıllıca tartışabilir, bu nedenle, sadece küçük küçük." "Scientific International Politics", *World Politics*, XI, Ekim 1958, s. 86

²³ Bir kimsenin akla yatkın bir şekilde teorik bir model geliştirebileceği akılda tutulmalıdır. Bu model içsel bütünlükten ve kavramsal netlikten hiç fedakârlıkta bulunmadan her iki analiz düzeyini de başarılı bir şekilde içerebilir. Bu yazarın görüşü, Kaplan'ın *System and Process in International Politics* ile buna yaklaştığı ama bunun bugüne kadar yapılmadığı şeklindedir.

ha başka kullanılan hatta burada seçilenlerden daha faydalı olabilecek birçok merkez olduğu vurgulanmalıdır. Ayrıca, uluslararası sistem olası değişimin birçok belirtisini göstermektedir ve mevcut kurumsal yapılar yeni özellikler kazanabilir ya da yenilerinin bunların yerini alması mümkün olabilir. Aslında, eğer işlevlerini yerine getirmede yetersiz olması bir kurumun dönüşümüne ya da bozulmasına neden olursa, dünya siyasi sistemindeki en önemli aktör ulus devletin devamlı kötüleşmesini ve hatta nihai olarak tamamen ortadan kalkmasını bekleyebiliriz.

Ancak, muhtemel analiz düzeylerinden birine ya da diğerine kesin olarak öncelik verilemese de, kişi bu düzeylerin kullanımı hakkında sürekli bilgi sahibi olmalıdır. Bir düzeyden burada, diğerinden başka bir yerde faydalanabiliriz, ancak metodumuzu çalışmanın ortasında bırakmamalıyız. Ve, aslında orijinal bir seçim yaptığımızda ya da belirli zamanlarda birini diğeri ile değiştirdiğimiz zaman, böyle bir seçimin tanımlayıcı, açıklayıcı ve tahmin yürütücü sonuçlarının tam olarak farkında olmak zorundayız.

Tartışılması gereken son bir nokta kalmıştır. Bu uzun yoruma rağmen, bunun sadece sözel jimnastikte kısır bir çalışma olup olmadığı sorgulanabilir. Ampirik referanslar esas olarak aynı kalırsa iki analiz düzeyi arasındaki farkın ne olduğu sorulabilir? Ya da, başka bir deyişle uluslararası ilişkiler ile karşılaştırmalı dış politika arasında bir fark var mıdır? Belki birkaç örnek, analiz düzeyi değiştiğinde ortaya çıkacak ince fakat önemli farklılıkları aydınlatacaktır. Örneğin uluslararası sistem aktörlerden ikisi arasındaki siyasi çatışma şeklinde tasvir edildiği zaman, iki kutuplu sistem için güçlü bir eğilim oluşur. Bu sistem merkezli önermedir. Alt-sistemsel önerme ise, güçlü bir aktör kendisini hemen hemen aynı güçteki bir diğer aktörle siyasi çatışma içinde bulduğu zaman, bu aktörün zayıf olan komşularına kendi koalisyonuna katılması için baskı yapacağını savunabilir. Her bir önerme, doğru olduğunu kabul edersek, teorik olarak kendince faydalıdır, ancak her biri farklı bir entelektüel çalışmayla kanıtlanabilir. Ayrıca - ve bu teorik gelişme için önemlidir - iki tür yargıyı ampirik genellemelerin birikimsel gelişimine ulaşmak için birbirine ekleyemeyiz.

Yeni bir örnek olarak, bir kimse, sistemsel düzeyde, güç dağılımının yayılmış olduğu durumda uluslararası sistemin iyi tanımlanmış ayırt edilebilir grupların koalisyonlarının olduğu durumdan daha istikrarlı olduğunu gerçek olarak varsayabilir. Ve alt-sistemsel ya da ulusal düzeyde, aynı ampirik olaylar şu tür bir önerme ortaya çıkarabilir: Bir ulu-

sun karar alıcıları diğer ulusları dost ya da düşman olarak sınıflandırmayı zor bulduğu zaman hepsine tek örnek ve ılımlı davranmaya eğilim gösterir. Şimdi bu iki önermeyi alarak, ilk örnekten sistemsel önermeyi ve ikinciden alt-sistemsel önermeyi, ya da tam tersini birleştirip düzenlemeye çalışmanın ne kadar birikimsel faydası ortaya çıkar? Farklı analiz düzeylerini temsil eden ve farklı referans çevrelerinde ifade edilen bu analiz düzeyleri teorik bütünleşmeye karşı gelecektir. Biri si diğerinin pek tabii sonucu olabilir, ancak kesinlikle birleştirilebilir değildir. Bir düzeyden diğerine önce bir çeviri gerçekleşmelidir.

Bu konu, disiplinimizin teorik gelişimi için çok önemlidir. Şu anda esas üzerinde durulan mesele, teori oluşturmak için daha ampirik çalışmalar yapılması ve bilgi toplanması ihtiyacı olmakla birlikte; bu ayrı ve farklı bilgi toplama faaliyetleri arasında ilişki kurma konusuna pek ilgi gösterilmemektedir. Hatta, tümdengelim ve spekülasyon üzerine moratoryum ilan etsek ve hepimiz tarihsel ve çağdaş veriler üzerinde dikkatle çalışsak bile, bu tür ampirik faaliyetler daha sistematik olmadığı sürece uluslararası ilişkiler teorilerinin durumu şimdi olduğundan daha ileri düzeyde olmayacaktır. Ve "sistemik" burada tümevarım ve tümdengelim genellemelerinin birbirleriyle bütünleşerek kavramsal olarak birbiriyle ilgili ve aynı ortak çerçeveden çıkan etkileyici beyanlara dönüşebileceğini işaret etmek üzere kullanılmaktadır. Bu çerçevenin ne olması gerektiği ya da ne olacağı büyük bir kesinlikle söylenemez, fakat bunun olması gerektiği aşikardır. Bu önemli *önsel (a priori)* kararlardan kaçınmaya devam ettiğimiz sürece, ampirisizmimiz, giderek artan ayrı, farklı, karşılaştırılmayan ve izole olmuş bilgi parçacıklarından ya da aşırı derece alt düzey genellemelerden daha fazla olmayacaktır. Ve bu haliyle, uluslararası ilişkiler teorisinin gelişimine çok az katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

Bertalanffy, Ludwig von, "General System Theory" ve Kenneth Boulding, "General System

Theory: The Skeleton of Science", Society for the Advancement of General System Theory, *General Systems* içinde, Ann Arbor, Minch, 1956.

Deutsch, Karl, "The Place of Behavioral Sciences in Graduate Training in International Relations", *Behavioral Science*, III, Temmuz 1958.

Haas, Ernst B. ve Allen S. Whiting, *Dynamics of International Relations*, New York, McGraw-Hill, 1956.

Husserl, Edmund, *Ideas: General Introduction to Pure Phenomenology*, çev. W.R. Boyce Gibson, New York, Macmillan, 1931.

Kaplan, Morton A., *System and Process in International Politics*, New York, John Wiley, 1957.

Kindleberger, Charles P., "Scientific International Politics", *World Politics*, XI, Ekim 1958.

Lewin, Kurt, *Field Theory in Social Science*, New York, 1951.

Liska, George, *International Equilibrium*, Cambridge, Mass., 1957.

Macridis, Roy C. (der.). *Foreign Policy in World Politics*, Englewood Cliffs, N.J., 1958

McClosky, Herbert, "Concerning Strategies for a Science of International Politics", *World Politics*, VIII, Ocak 1956.

Morgenthau, Hans, *Politics Among Nations*, 3. baskı, New York, Alfred A Knopf, 1960.

Nagel, Ernest, *The Structure of Science*, New York, Harcourt, Brace&World, 1961.

Parsons, Talcott, *The Structure of Social Action*, 2. baskı, Glencoe, III, 1949.

Singer, J. David, "International Conflict: Three Levels of Analysis", *World Politics*, XII, Nisan 1960.

_____, "The Relevance of Behavioral Sciences to the Study of International Relations", *Ibid.*, VI, Ekim 1961.

_____, "Theorizing About Theory in International Politics", *Journal of Conflict Resolution*, IV, Aralık 1960.

Snyder, Richard C., H. W. Bruck, ve Burton Sapin, *Decision-Making as an Approach to the Study of International Politics*'te, Princeton, N. J., 1954.

Snyder, Richard C. ve Edgar S. Furniss, *American Foreign Policy: Formulation, Principles and Programs*, New York, Rinehart, 1954.

Snyder, Richard C. ve Glenn D. Paige'nin "The United States Decision to Resist Aggression in Korea: The Application of an Analytical Sheme", *Administrative Science Quarterly*, III, Aralık 1958.

Snyder, Richard C., "International Relations Theory –Continued", *World Politics*, XIII, Ocak 1961.

Sprout, Harold ve Margaret Sprout, *Man-Milieu Relationship Hypotheses in the Context of International Politics*, Princeton University, Center of International Studies, 1956.

Waltz, Kenneth N., *Man, the State and War*, New York, Columbia University Press, 1959.

Ware, Edith E., *The Study of International Relations in the United States*, New York, Columbia University Press, 1934.

Wasserman, Paul ve Fred S. Sialnder, *Decision-Making: An Annotated Bibliography*, Ithaca, N.Y., 1958.

Wolfers, Arnold, "The Actors in International Politics", William T. R. Fox (der.), *Theoretical Aspects of International Relations*, Notre Dame, Ind., 1959.

Zener, Karl et al. (der.), "Inter-Relationships Between Perception and Personality: A Symposium", *Journal of Personality*, XVIII, 1949.

Summary

In the vernacular of general systems theory, the observer is always confronted with a system, its sub-systems, and their respective environments, and while he may choose as his system any cluster of phenomena from the most minute organism to the universe itself, such choice can not be merely a function of whim or caprice, habit or familiarity. The responsible scholar must be prepared to evaluate the relative utility – conceptual and methodological – of the various alternatives open to him, and to appraise the manifold implications of the level of analysis finally selected. So it is with international relations.

It is contended that the issue has been ignored by scholars still steeped in the intuitive and artistic tradition of the humanities or enmeshed in the web of “practical” policy. We have, in our texts and elsewhere, roamed up and down the ladder of organizational complexity with remarkable abandon, focusing upon the total system, international organizations, regions, coalitions, extra-national associations, nations, domestic pressure groups, social classes, elites, and individuals as the needs of the moment required. And though most of us have tended to settle upon the nation as our most comfortable resting place, we have retained our propensity for vertical drift, failing to appreciate the value of a stable point of focus. It is the purpose of this paper to raise the issue, articulate the alternatives, and examine the theoretical implications and consequences of two of the more widely employed levels of analysis: the international system and the national sub-systems.

Prior to an examination of the theoretical implications of the level of analysis or orientation employed in our model, it might be worthwhile to discuss the uses to which any such model might be put, and the requirements which such uses might expect of it. Obviously, we would demand that it offer a highly accurate *description* of the phenomena under consideration. Therefore the scheme must present as complete and undistorted a picture of these phenomena as is possible; it must correlate with objective reality and coincide with our empirical referents to the highest possible degree. Second requirement of any such model is a capacity to *explain* the relationships among the phenomena under investigation. Finally, we may legitimately demand that any analytical model offer the promise of reliable *prediction*. These *predictions* do not require a particularly elegant or sophisticated model

of the universe, but their *explanation* demands far more than most of us carry around in our minds.

Beginning with the systemic level of analysis, we find in the total international system a partially familiar and highly promising point of focus. First of all, it is the most comprehensive of the levels available, encompassing the totality of interactions which take place within the system and its environment. By focusing on the system, we are enabled to study the patterns of interaction which the system reveals, and to generalize about such phenomena as the creation and dissolution of coalitions, the frequency and duration of specific power configurations, modifications in its stability, its responsiveness to changes in formal political institutions, and the norms and folklore which it manifests as a societal system.

As to explanatory capability, the system-oriented model poses some genuine difficulties. In the first place, it tends to lead the observer into a position which exaggerates the impact of the system upon the national actors and, conversely, discounts the impact of the actors on the system. Secondly, this particular level of analysis almost inevitably requires that we postulate a high degree of uniformity in the foreign policy operational codes of our national actors. Moreover, by avoiding the multitudinous pitfalls of intra-nation observation, one emerges with a singularly manageable model, requiring as it does little of the methodological sophistication or onerous empiricism called for when one probes beneath the behavioral externalities of the actor. Finally, the systemic orientation should prove to be reasonably satisfactory as a basis for prediction, even if such prediction is to extend beyond the characteristics of the system and attempt anticipatory statements regarding the actors themselves.

The other level of analysis to be considered in this paper is the national state –our primary actor in international relations. This is clearly the traditional focus among Western students, and is the one which dominates almost all of the texts employed in English-speaking colleges and universities. Its most obvious advantage is that it permits significant differentiation among our actors in the international system. Because it does not require the attribution of great similarity to the national actors, it encourages the observer to examine them in greater detail. The favorable results of such intensive analysis can not be overlooked, as it is only when the actors are studied in some depth that we are able to make really valid generalizations of a comparative nature. But just as the nation-as-actor

focus permits us to avoid the inaccurate homogenization which often flows from the systemic focus, it also may lead us into the opposite type of distortion – a marked exaggeration of the differences among our sub-systemic actors.

One of the additional liabilities which flow in turn from the pressure to overdifferentiate is that of Ptolemaic parochialism. Thus, in overemphasizing the differences among the many national states, the observer is prone to attribute many of what he conceives to be virtues to his own nation and the vices to others, especially the adversaries of the moment.

In terms of description, we find that the systemic level produces a more comprehensive and total picture of international relations than does the national or sub-systemic level. On the other hand, the atomized and less coherent image produced by the lower level of analysis is somewhat balanced by its richer detail, greater depth, and more intensive portrayal. As to explanation, there seems little doubt that the sub-systemic or actor orientation is considerably more fruitful, permitting as it does a more thorough investigation of the process by which foreign policies are made. Here we are enabled to go beyond the limitations imposed by the systemic level and to replace mere correlation with the more significant causation. And in terms of prediction, both orientations seem to offer a similar degree of promise.

For a staggering variety of reasons the scholar may be more interested in one level than another at any given time and will undoubtedly shift his orientation according to his research needs. So the problem is really not one of deciding which level is most valuable to the discipline as a whole and then demanding that it be adhered to from now unto eternity. Rather, it is one of realizing that there *is* this preliminary conceptual issue and that it must be temporarily resolved prior to any given research undertaking. And it must also be stressed that we have dealt here only with two of the more common orientations, and that many others are available and perhaps even more fruitful potentially than either of those selected here.